

דף מקורות - פרשת ויקרא – וסמך את ידו

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכז' אדר תשע"ח א. ויקרא א - 'אם עלה קרבנו.. וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו. רמב"ן - וסמך ידו - בשתי ידיו.. ובשעיר המשתלח מפורש וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר. ולא ידעתי אם כן למה כתב בכל שאר הסמיכות "את ידו". ואולי להוציא ממנו מה שדרשו (מנחות צג): ידו ולא יד שלוחו.. שאף על פי ששלוחו כמותו בשאר המקומות, לא נדון כן בסמיכה. חזקוני - כך מנהג בני אדם כשרוצים להתחיל ולהתעסק בשום מעשה היו מזמינים עצמם לעשותו בענין הנחת יד עליו. אלשיך - כאשר יסמוך החוטא את ידיו על ראש קרבנו, וישוב אל ה' מלבו ויתודה עונו, אז בסמיכתו.. יסיר ויפשיט מאתו חלאת טומאת חטאתו אשר חטא, והכח הטמא אשר ברא יסור ממנו ויתלבש בבעל חי ההוא. ועל כן נצטוונו מיד תיכף לסמיכה שחיטה, בל יהיה הפסק מההשראה בבעל חי אל התשת כחו, פן ישוב לאיתנו על ידי צד הרהור זר, כי אם להחל מיד להכניע הכח הטמא ההוא, ואותו הכח הוא המתמרק ונאכל מאכולת אש על גבי המזבח.

ב. ויקרא טז - 'וסמך אהרן את שתי [כתיב: ידו] ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל.. ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה. רמב"ן - ונתן אותם על ראש השעיר - לא נאמר בפרו של אהרן ולא בשעיר החטאת של שם ולא בשום סמיכה שבקרבנות כלשון הזה, מפני שהקרבנות לרצון על אשי ה' והנם מרצים ומכפרים, אבל זה שאינו לשם והמקבלו אינו מכפר ולא מרצה אינו אלא נושא עונותם, ועונה אמן בעל כרחו..

ג. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ג - כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהן כשהן חיון, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח.. ואין השליח סומך שאין סמיכה אלא בבעלים.. אין סומכין אלא בעזרה.. ואם היה בעל הקרבן עומד בחוץ והכניס ידו לפניו וסמך סמיכתו כשירה, והוא שיסמוך בכל כחו.. ובמקום שסומכין שוחטין, ותכף לסמיכה שחיטה.. והסמיכה שיירי מצוה היא לפיכך אם לא סמך כפר ואינה מעכבת ואף על פי כן מעלין עליו כאילו לא כפר. וצריך הסומך לסמוך בכל כחו בשתי ידיו על ראש הבהמה שנאמר על ראש העולה לא על הצואר ולא על הצדדין, ולא יהיה דבר חוצץ בין ידיו ובין הבהמה. וכיצד סומך, אם היה הקרבן קדש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו ומתודה.. כיצד מתודה, אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי.. ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח.

ד. הכתב והקבלה - לא אמר והניח ידו או ושם ידו, רק וסמך שהוא לשון המשמש לחלושים ולנופלים שהם נשענים בכל כחם על עוזריהם.. וע"ד משל סומך ה' לכל הנופלים.. למדנו מזה שהסמיכה על הקרבן היא בכח הסומך..

ה. מגילה ג - 'אמר ר' יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נדון כדרך. ברכות מב - 'דאמר ר' חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה. אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר ויברכני ה' בגללך. איבע"א מהכא שנאמר ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. ויקרא ד - 'אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם.. רש"י - כשכהן גדול חוטא, אשמת העם הוא זה, שהן תלוין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם, ונעשה מקולקל. שמות יז - 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. וידי משה כבדים.. ואהרן וחור תמכו בידי משה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש.

ו. במדבר כז - 'ויעש משה כאשר צוה ד' אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה. ויסמך את ידיו עליו ויצוהו.. רש"י - ויסמך את ידיו - בעין יפה יותר ממה שנצטווה. שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה. חזקוני - כמו סמיכת קרבן להודיע כי מרצונו נתמנה. דברים לא - 'כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתו.. רש"י - והרי כל ימי יהושע לא השחיתו.. מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו, שכל זמן שיהושע חי נראה למשה כאלו הוא חי.

ז. קובץ א' שז – 'יש צדיק כזה, שצריך דוקא שיהיו לו תלמידים צדיקים גדולים מאוד, גאוני עולם וגדולי מעלה, ורק אז יוציא אל הפועל את הכמוס בתוכו. וכל זמן שהמקבלים ממנו הם קטנים, הטוב שלו הוא גנוז בגויה, ואינו ניכר אפילו לעצמו. קובץ ה' רח – 'שלפעמים אדם משפיע לאחרים, והאחרים, אף על פי שהם קטנים ממנו, יכולים להיות בערכם יותר מזוקקים, והם מקבלים את האור המתוק, שאצלו הוא מעורב בקדרות ומרירות, בצורה של טוהר יותר ממה שהוא מצוייר אצלו. ומזיו המקבלים חוזר תוכן מאיר ומתוקן, ומישר גם כן את העקמומיות החיצונית שבלב המשפיע ובבשרו, והרי הוא בא ללמד ונמצא למד. ודומה לאם השותה מפיו של היונק את ריבוי החלב שמצה משדיה, וטועמת בהם טעם מתוק ומתוקן, שנשתנה לשבח בפי היונק, על ידי התחברותו עם האויר החפשי, ועם מתק הפה הטהור של היונק, שהוא הבל שאין בו חטא. ובזאת ההבנה יתמלא האדם תמיד ענוה גם לעומת כל תלמידיו ומקבלי השפעתו היותר נשפלים לפניו, ובעצמו גם כן יתרומם ויתקדש. גדלו לד' אתי ונרוממה שמו יחדיו.

ח. קובץ ז' קא - 'והננו חבושים בתוך הצורה, מוגבלים בתיאוריה, נהנים מאורה העליונה על ידי התיקון המסתיר של לבושיה, ונפשנו כוספת לעליונות מוחלטה, לגאולה גמורה, לשחרור מכל מצרים, לשאיפת תפילה הרוממה, המתנשאה לכל לראש, המברכת את הכל ממקור חיי כל. והננו חותמים בגאולה, כדרך פתיחתנו, המסמיכה תפילה לגאולה. והגאולה היא גאולת התפילה ממצריה, משאיפותיה המוגבלות, אל המרחבים האין סופיים. מן המצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה, ד' צורי וגואלי. וגאולה שאין עמה תפילה הרי שורפת ביקודיה, מהרסת את כל הצורות בחום לבת אשה, אוכלת הכל ביקוד אורותיה, והננו מסמיכים מיד תפילה לגאולה, והסמיכה היא סמיכת גאולה לתפילה. ובטחון גאולת התפילה היא מקור שמחת המצוות, עבודת ד' מרוב כל. יומא חד סמיך גאולה לתפילה ולא פסק חוכא מפומיה כולי יומא, זאת היא התגלות נשמתו של אדם גדול, השמח במצוות, שראוי לשאול בשלומו במעמד כל החבורה, רב ברונא